

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

De Thuribulis & usu Incensi. Antiquissimum eum esse apud omnes
nationes.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

Cur sine cruce celebrari Missa non debeat. De hujus ritus antiquitate.

VIII. **I**Nter candelabra Crux in altari collocari solet, quem ritum antiquissimum esse ostendunt plerique ex canone 3. concilii secundi Turonensis habiti anno 570. *Ut corpus Domini in altari, non in imaginario ordine, sed sub crucis titulo componatur.* De cujus legitimo sensu certant viri eruditi, & adhuc sub iudice lis est. Alii verò multo antiquiorem meritò existimant, utpote qui ab Apostolica traditione proflexerit. Ab aspectu siquidem crucis sacerdoti celebranti passio Christi in memoriam revocatur, cujus passionis viva imago & realis repræsentatio hoc sacrificium est, mortem cruentam Salvatoris nostri incruentè exprimens, tanquam idem sacrificium, quod in cruce oblatum est, quamvis diverso modo offeratur. Ideò sancti Patres, ut seraphicus Bonaventura testatur *lib. de mysteriis Missæ*, statuerunt ne quisquam Missas agat, nisi in altari adsit imago crucifixi. Ideò etiam Christi cultores maxima semper veneratione signum crucis profecti sunt, adeò ut ad omnem aditum atque exitum, ad vetitum, ad calceatum, ad mensas, ad lavacra, ad lumina, ad cubilia, ad sedilia frontem tererent crucis signaculo, ut loquitur Tertullianus *cap. 3. de corona militis*. Basilii *lib. de spiritu sancto cap. 27.* inter dogmata, quæ sine scripto recepimus ex Apostolica traditione, hoc primo loco commemorat, ut signo crucis signentur, qui spem in Christo collocarunt. Augustinus tract. 118. in Joannem, „ Quid est, inquit, signum „ Christi, nisi Crux Christi? quid signum nisi ad „ hibeatur sive frontibus credentium, sive ipsi „ aquæ ex qua regenerantur, sive oleo quo chris- „ mate unguuntur, sive sacrificio quo aluntur; nihil „ horum ritè perficitur. Nec solum crucis signa- „ culo in omni actu se munire consueverunt fide- „ les, sed & materialem ipsius crucis figuram vene- „ rari, de qua re antiquos canones Antonius Augustinus collegit *lib. 16. juris Pontificii tit. 14.* Crucis aureæ in altari meminit Beda *lib. 2. hist. cap. 20.* Et Jonas Aurelianen. adv. Claudium Taurinen. in præfat. lib. 2. „ Multa, inquit, sunt, „ quæ mos sanctæ Ecclesiæ, sicut à majoribus „ tradita sunt & derelicta, quadam insita atque „ nativa celebratione frequentat. Neque enim „ nostro tempore usus irrepit, figuram crucis in „ basilicis Sanctorum statui, sed mos antiquæ ob- „ servationis legitimus id instituit.

De Thuribulis, & usu Incensi. Antiquissimum cum esse apud omnes nationes.

IX. **T**huribulum sive Thymiamaterium, quod etiam suffitorium dicitur ab Anastasio, vas est in quo thura & varii odores incenduntur in solemnibus oblatione, idque ex Apostolica traditione, & Mosaicæ legis exemplo. Nulla est Ecclesiastica ceremonia, cujus crebrior mentio fiat in antiquis & recentioribus omnium gentium Liturgiis, quam thuris & thymiamatis, quod sæpè inter sacrificandum adoleatur. Solemne hoc fuit omni quantumvis barbaræ & veræ religionis experti, ut nullum sacrificium ritè peragi crediderint sine incenso vel aliquo saltem odorifero suffimento. Magi thure Christum Deum venerati & professi sunt: Simili modo Poætæ à divinitatis protestatione thuris oblationem inseparabilem esse putabant, *Templa tibi statuas*, ait Ovidius, *reddam tibi thuris honorem.* Qua persuasione Christiani idolis sacrificasse censebantur, qui summis digitis aliquot thuris grana in ignem iniecerint, quos *thurificatos* vocabant, ut ab aliis lapsis discernentur, qui libellatici, sacrificati, & idololatræ vocabantur, sicut ex Cypriano docet Baronius *to. 2. ann. 253.* Notum est dictum Tertulliani in Apolog. cap. 9. *examinatorem Christianorum adhiberi ut foculum ut acerram oportebat.* Est autem acerra vas, in quo thus reponi solet. Oblata thymiamateria duo à Constantino Magno ex auro purissimo pensantia libras XXX. itemque aliud aureum cum gemmis pensans libras XV. refert liber Pontificalis in Sylvestro. Idem in Sergio ait: „ Hic fecit thymiamate- „ rium aureum majus cum columnis & cooper- „ culo, quod suspendit ante imagines tres aureas „ B. Petri Apostoli, in quo incensum & odor „ suavitatis festis diebus, dum Missarum solemnia „ celebrantur, omnipotenti Deo opulentiùs mit- „ titur. Usum verò adolendi altaria intra solemnia divini officii vetustissimum esse, indicat Ambrosius ad cap. 1. Lucæ dicens, *atque utinam nobis quoque adolentibus altaria, sacrificium deferentibus assistat Angelus.* Eundem ritum explicat expositor Ordinis Romani apud Cassandrum in Liturgiis, *post Credo*, inquit, *thuribula per altaria portantur, & postea ad naves hominum feruntur, & per manus sumus ad os trahitur.* Est & can. 3. Apostolorum supra citatus, quo sancitur, ne quid ad altare offeratur præter oleum pro luminariibus, & incensum tempore oblationis. In libro veterum consue-

consuetudinum monasterii Floriacensis diebus solemnioribus praescribitur, ut ante matutinum & vespertas sacrista thurificet omnia altaria. Idem olim monachi ante privatas orationes observare solebant, praesertim Graeci, ut ex vitis eorum constat. Quod verò ministris altaris, ac postea circumstantibus etiam laicis, thuris suffitus praebere solet; non ad dignitatis praerogativam, ut per abusum irrepserit, sed ad religionem pertinet, ut nimirum excitet ad orationem, & effectum divinae gratiae repraesentet. Unde Apoc. 8. incensa sunt orationes Sanctorum, & in Psalmo canimus, *dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo*. Sacerdos item in Ordine Romano benedicens Incensum orat, ut omnes insidiae & phantasmata daemonum, omnesque languores vi odoris ipsius effugentur. Thuris denique usui à tempore Apostolorum in Ecclesia recepto non obstat Tertullianus, qui in apologetico *cap. 30.* ait nos puram precem offerre Deo, *non grana thuris unius assis, non arabicae arboris lacrymas*: Non Arnobius, qui *lib. 7. adv. gentes* late ostendit, thuris usum rem novellam esse, temporibus heroicis, Numaeque Pompilio, ac matri superstitionis Etruriae ignoram: non Athenagoras, cujus haec sunt verba in legatione pro christianis; „opifex ille & pater universorum non sanguine „eget, non nidore, non floribus & suffimentis „fragrantibus, cum ipse sit odor longè suavissimus, cum nulla re indigeat, nihil extra se desideret. Isti, inquam, non obstant, quia de usu thuris in sacrificiis gentium, deque illorum multiplici superstitione loquuntur: nos autem neque thure sacrificamus Deo, neque ipsi suffitum tanquam indigenti offerimus, nec solum credimus sine interno cultu ad religionem sufficere, & ut loquitur Tertullianus *lib. de corona cap. 10.* thus quidem incendimus, *sed non eodem ritu, nec eodem habitu, nec eodem apparatu, quo agitur apud idola*. Est, quod nova res fuerit suffimigatio in sacris ethnicorum scribente Arnobio, at non fuit nova in sacrificiis veri Dei, ut ex veteri testamento liquet, ex quo in novum profluxit.

De libris Liturgicis, eorumque veneratione & ornamentis. Quid fuerit Cantatorium.

X. **D**E libris Liturgicis & ritualibus superfluum videtur scribere, cum sine illis sacrum nequeat celebrari. Fuisse autem ab initio Ecclesiae certas Liturgiarum formulas ab Apostolis & apostolicis viris compositas, ostendi-

mus supra *c. 8.* Refert Gennadius *lib. de script. Eccles.* Voconium Castellanum Mauritaniae oppidi Episcopum, & Musæum Presbyterum Massiliensem, sacramentorum, officiorumque egregia volumina scripsisse, quae si extarent, multa nobis de antiquis ritibus perspecta forent. Digessit quoque Missarum ordinem Gelasius Papa, & post eum Gregorius Magnus: quorum Missalia separatim extabant anno Domini 731. in Abbatia Centulensi, sive S. Richerii. Sic enim recensentur in chronico ejus Monasterii *lib. 3. cap. 3. tomo 4. Spicilegii*, in indice Bibliothecae, *de libris sacrorum, qui ministerio altaris deserviunt, Missales Gregoriani tres; Missalis Gregorianus & Gelasianus modernis temporibus ab Albino ordinatus: Missales Gelasiani XIX.* Librum sacramentorum S. Gregorii edidit Pamelius *10. 2. Liturgicorum*, qui deinde correctior prodiit, notisque eruditissimis illustratus ab Hugone Menardo Monacho Benedictino Congregat. S. Mauri. Porro Missali magna olim adhibita reverentia, & in Capitulari Caroli M. ex Concilio Aquisgranensi decernitur, ut, si opus sit Missale scribere, perfectae aetatis homines scribant cum omni diligentia. Nulli autem sacrorum codicum divino sacrificio inservientium major veneratio exhibita, quam libro Evangeliorum: Nam Evangelium typum gerit Christi in eo loquentis, & ideo in octava Synodo *cap. 3.* decretum est, librum Evangeliorum & sacram Imaginem Domini nostri Jesu Christi æquo honore adorari: & in conciliis idem codex Evangeliorum in sublimi throno editiori loco poni consuevit. Eum theca pretiosissima aurea vel eburnea, gemmisque distincta cum imagine Christi crucifixi includere, aureisque literis scribere mos priscus fuit, quem indicant Gregorius Magnus *lib. 12. epist. 7. ad Theodelindam*, & Gregorius Turonensis *lib. de gloria confess. cap. 63. & lib. 3. histor. Franc. cap. 10.* Consonat Aimonius *lib. 2. de gestis Francorum* narrans à Childeberto Rege avectas ab Hispaniis, inter Ecclesiastici ministerii utensilia, capsas XX. Evangeliorum solido auro fabricatas & gemmis ornatas. Libri quoque Evangeliorum gemmis forinsecus, & auro exornati mentionem facit Simeon Monachus *lib. 2. de Dunelmensi Ecclesia cap. 12.* Leo Orlensis *lib. 3. chronici Casinensis cap. 20. & 74.* inter ornamenta illi Ecclesiae acquisita & relicta à Desiderio Abbate, qui postea Victor III. Romanus Pontifex fuit, enumerat libros Epistolarum & Evangeliorum, ac sacra-